

บทที่ ๔

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการใช้ทรัพยากรและบริการของศูนย์สนเทศการประมงแห่งประเทศไทย โดยสำรวจลักษณะการใช้ข้อสนเทศทางการประมงและความต้องการทรัพยากรและบริการสารนิเทศทางการประมงของนักวิชาการประมง ในสังกัดกรมประมง

ในการดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยได้ทำการส่งแบบสอบถามถึงข้าราชการในสังกัดกรมประมงที่ทำงานในตำแหน่งนักวิชาการประมง เป็นจำนวนรวม ๔๗๕ คน ได้รับแบบสอบถามตอบกลับคืนมา ๓๒๔ ชุด คิดเป็นร้อยละ ๖๘.๒๖

แบบสอบถามที่ใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้มีเนื้อหา ๒ ตอน คือ

- ตอนที่ ๑ สถานภาพของผู้ตอบและการใช้ข้อสนเทศการประมง และ
- ตอนที่ ๒ ความต้องการใช้ทรัพยากรและบริการของศูนย์สนเทศการประมงแห่งประเทศไทย

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้รวมจำนวนนักวิชาการประมงจากทุกหน่วยงานของกรมประมงเป็นค่าประชากร (N) เท่ากับ ๓๒๔ ซึ่งมีผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

ตอนที่ ๑ สถานภาพของผู้ตอบและการใช้ข้อสนเทศการประมง

นักวิชาการประมงผู้ตอบแบบสอบถาม รับราชการในตำแหน่งนักวิชาการประมงมาแล้วเป็นเวลาน้อยกว่า ๖ ปี มีเป็นจำนวนมากคิดเป็นร้อยละ ๓๔.๖๕ รองลงมาคือ ผู้ที่ทำงานมาเป็นเวลาระหว่าง ๖-๑๐ ปี, มากกว่า ๑๖ ปีขึ้นไป, และระหว่าง ๑๑-๑๕ ปี คิดเป็นจำนวนร้อยละ ๓๔.๐๔, ๑๖.๔๑, และ ๑๔.๙๐ ตามลำดับ

ในการใช้ข้อสนเทศทางการประมงนั้น ปรากฏว่า นักวิชาการประมงส่วนใหญ่ ใช้หนังสือ และเอกสารภายในหน่วยงานของตนและที่ขอยืมมาจากเพื่อนร่วมงานถึงร้อยละ ๘๓.๕๔ รองลงมา เป็นการใช้ข้อสนเทศจากรายงานและเอกสารจากการประชุมต่าง ๆ ที่ผู้ตอบแบบสอบถามไปร่วม ประชุมด้วยคิด เป็นร้อยละ ๗๕.๐๘ และใช้หนังสือและเอกสารส่วนตัวร้อยละ ๗๒.๐๘ นอกจากนี้ นักวิชาการประมงยังใช้ข้อสนเทศจากห้องสมุดต่าง ๆ คือ ใช้ห้องสมุดสถาบันประมงน้ำจืดแห่งชาติซึ่งตั้งอยู่ ภายในบริเวณมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ คิดเป็นร้อยละ ๖๖.๕๗ ใช้ห้องสมุดคณะประมง มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ร้อยละ ๕๐.๕๖ ใช้สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ร้อยละ ๒๘.๕๗ ซึ่งมี จำนวนใกล้เคียงกับห้องสมุดกองประมงทะเลที่ยานนาวา คือร้อยละ ๒๘.๒๗ ส่วนการใช้ห้องสมุด ศูนย์ชีววิทยาทางทะเลจังหวัดภูเก็ต และห้องสมุดคณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีจำนวน ที่เท่ากันคือร้อยละ ๑๑.๕๕ ห้องสมุดที่นักวิชาการประมงไปใช้กันน้อยคือห้องสมุดสำนักงานส่วนภูมิภาค เอเชียและแปซิฟิก ขององค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO/RAPA) ซึ่งตั้งอยู่ที่ ถนนพระอาทิตย์ ศูนย์บริการเอกสารการวิจัย สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (TNSC) ตั้งอยู่ที่บางเขน หอสมุดแห่งชาติ อยู่ที่ถนนสามเสน และสถาบันเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง จังหวัดสงขลา ซึ่งคิดเป็นค่าร้อยละ ๔.๘๖, ๒.๑๓, ๑.๒๒ และ ๐.๖๑ ตามลำดับ

นักวิชาการประมงผู้ตอบแบบสอบถามใช้ข้อสนเทศทางการประมงนาน ๆ ครั้ง คิดเป็นร้อยละ ๓๖.๗๘ (๑๑๘ คน) รองลงไปเป็นการใช้สัปดาห์ละ ๒-๓ ครั้ง คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๓๖ (๖๗ คน) ผู้ที่ใช้ข้อสนเทศทางการประมงสัปดาห์ละครั้งและเดือนละครั้งมีจำนวน เท่ากันคือ ร้อยละ ๑๕.๒๐ (๕๐ คน) ผู้ที่ตอบว่ามีความถี่ในการใช้ไม่แน่นอนกล่าวคือ ใช้ตามความจำเป็นที่ต้องการข้อมูล มีอยู่ร้อยละ ๗.๕๐ (๒๔ คน) และผู้ที่ใช้ข้อสนเทศทางการประมงทุกวันมีจำนวนน้อยที่สุดคิดเป็น ร้อยละ ๔.๕๖ (๑๕ คน)

การใช้และความต้องการทรัพยากรสารสนเทศ

ในการใช้สิ่งพิมพ์และวัสดุไม่ตีพิมพ์ทางการประมง ปรากฏว่า ผู้นำนักการใช้ส่วนใหญ่อยู่ใน ระดับปานกลางถึงน้อย นั่นคือ ทรัพยากรสารสนเทศที่นักวิชาการประมงใช้ใน ระดับปานกลางมี ๖ ประเภท ได้แก่ วารสารวิชาการ, รายงานการวิจัย, หนังสือ, รายงานประจำปี, รายงาน-

การประชุม, และวารสารนิตยสารทั่วไป ส่วนที่ใช้ในระดับน้อยมี ๑๒ ประเภท ได้แก่ สารระสังเขป, วิทยานิพนธ์, พจนานุกรม, หนังสือรายปี, หนังสือพิมพ์, จุลสาร, ตรรชนี, บรรณานุกรม, สไลด์, สารานุกรม, นามานุกรม, และเทปบันทึกภาพ มีวัสดุไม่ตีพิมพ์อยู่ ๒ ประเภทที่นักวิชาการประมงไม่เคยใช้คือ ไมโครฟิล์ม และไมโครฟิช

ส่วนความต้องการทรัพยากรสารสนเทศของนักวิชาการประมง มีน้ำหนักความต้องการอยู่ในระดับมากถึงน้อย นั่นคือ นักวิชาการประมงต้องการสิ่งพิมพ์ ๔ ประเภท ในระดับความต้องการมากได้แก่ หนังสือ, รายงานการประชุม, วารสารวิชาการ, และรายงานการวิจัย ความต้องการในระดับปานกลางมี ๑๔ ประเภท ได้แก่ รายงานประจำปี, สารระสังเขป, วิทยานิพนธ์, ตรรชนี, หนังสือรายปี, เทปบันทึกภาพ, สไลด์, บรรณานุกรม, วารสารและนิตยสารทั่วไป, พจนานุกรม, หนังสือพิมพ์, จุลสาร, สารานุกรม, และนามานุกรม นอกนั้น เป็นความต้องการระดับน้อยได้แก่ ไมโครฟิล์ม, ไมโครฟิช, และเทปแม่เหล็ก

สำหรับวัตถุประสงค์ในการใช้ข้อสนเทศทางการประมง ผู้ตอบแบบสอบถามใช้ข้อสนเทศเพื่อประกอบการค้นคว้า วิจัยและการเขียนรายงานอยู่ในระดับมาก ส่วนการใช้เพื่อการปฏิบัติงานประจำวันอยู่ในระดับปานกลาง เช่นเดียวกับวัตถุประสงค์เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการประชุม สัมมนาอบรม เพื่อเพิ่มพูนความรู้ และเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการตอบคำถามบุคคลภายนอก ส่วนวัตถุประสงค์เพื่อเตรียมตัวสอบเลื่อนขั้นตำแหน่งหรือสอบแข่งขันอื่น ๆ อยู่ในระดับน้อย

สิ่งพิมพ์ภาษาไทยเป็นสิ่งพิมพ์ที่นักวิชาการประมงใช้กันในระดับมาก ส่วนสิ่งพิมพ์ภาษาอังกฤษใช้กันในระดับปานกลาง

ผู้ตอบแบบสอบถามใช้สิ่งพิมพ์ที่ตีพิมพ์ออกมาใหม่ ๆ ในช่วงระยะเวลา ๐-๕ ปีกันมาก รองลงมาเป็นสิ่งพิมพ์ที่ตีพิมพ์มาแล้ว เป็นเวลา ๖-๑๐ ปี ซึ่งใช้กันในระดับปานกลาง ส่วนสิ่งพิมพ์ที่เก่ากว่านี้ตั้งแต่ ๑๑ ปีขึ้นไปเป็นที่ใช้น้อย

ปัญหาในการใช้ข้อสนเทศทางการประมงที่นักวิชาการประมงมากกว่าครึ่งหนึ่งประสบคือ มีสิ่งพิมพ์ทางการประมงในเรื่องที่ผู้ใช้ต้องการเป็นจำนวนน้อย คิดเป็นร้อยละ ๖๔.๓๔ รองลงไป

เป็นปัญหาเกี่ยวกับระยะทางที่ผู้ใช้อยู่ห่างไกลจากห้องสมุดมาก คิดเป็นร้อยละ ๕๖.๘๔ ซึ่งมีค่าใกล้เคียงกับปัญหาการไม่มีสิ่งพิมพ์ทางการประมงในเรื่องที่ผู้ใช้ต้องการ คือค่าร้อยละ ๕๒.๒๔ ส่วนปัญหาอื่น ๆ เป็นปัญหาที่ผู้ใช้จำนวนน้อยกว่าครึ่งหนึ่งประสบ คือ นักวิชาการร้อยละ ๔๕.๕๔ ประสบปัญหาสิ่งพิมพ์ที่มีอยู่เก่าและล้าสมัย, ร้อยละ ๔๒.๕๔ พบปัญหาสิ่งพิมพ์ที่ต้องการมักเป็นภาษาต่างประเทศ, ร้อยละ ๔๑.๕๔ ไม่สามารถหาสิ่งพิมพ์ที่ต้องการได้จากห้องสมุด, ร้อยละ ๓๗.๕๔ ไม่ทราบว่าสิ่งพิมพ์ที่ต้องการอยู่ในห้องสมุดใด, ร้อยละ ๓๔.๐๔ ประสบปัญหาเรื่องห้องสมุดไม่มีบริการแปล, ร้อยละ ๓๓.๗๔ พบปัญหาห้องสมุดทางการประมงมีอยู่น้อย, ร้อยละ ๓๓.๑๓ ต้องเสียเวลานานในการค้นหาสิ่งพิมพ์, ร้อยละ ๓๐.๗๐ มีปัญหาเรื่องสิ่งพิมพ์ทางการประมงของไทยมีน้อย, ร้อยละ ๒๔.๒๗ ประสบปัญหาเรื่องห้องสมุดไม่มีบริการจัดทำสารสังเขป, ร้อยละ ๑๔.๑๔ พบว่าห้องสมุดไม่มีเครื่องมือช่วยค้นอย่างพอเพียง และร้อยละ ๑๓.๐๗, ๖.๖๔, ๐.๓๐ ประสบปัญหาเรื่องไม่มีสารสังเขปหรือบทสรุปในสิ่งพิมพ์ที่ต้องการ บริการยืมระหว่างห้องสมุดล่าช้าและสิ่งพิมพ์ที่ต้องการถูกขอยืมไปเป็นเวลานาน ตามลำดับ

การใช้และความต้องการบริการสารนิเทศ

นักวิชาการประมงใช้บริการสารนิเทศประเภทต่าง ๆ ในระดับปานกลางถึงไม่เคยใช้ ซึ่งบริการส่วนใหญ่ถูกใช้เพียงระดับการใช้น้อย กล่าวคือ นักวิชาการประมงใช้บริการสารนิเทศในระดับการใช้น้อยถึง ๔ ประเภท ได้แก่ บริการรายชื่อสิ่งพิมพ์ใหม่ประจำเดือน, บริการแนะนำการใช้ห้องสมุด, บริการจัดทำบรรณานุกรม, บริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้า, บริการจัดทำสารสังเขป, บริการข่าวสารทันสมัย, บริการจัดหาเอกสารตามคำแนะนำของผู้ใช้, บริการรวบรวมบรรณานุกรม, และบริการขอสนเทศเลือกสรรเพื่อเผยแพร่ บริการสารนิเทศถูกใช้ในระดับปานกลางมี ๓ ประเภท คือ บริการถ่ายเอกสาร, บริการยืม, และบริการอ่าน ส่วนบริการที่นักวิชาการประมงไม่เคยใช้มี ๓ ประเภท ได้แก่ บริการจองหนังสือ, บริการยืมระหว่างห้องสมุด, และบริการแปล

ด้านความต้องการบริการสารนิเทศ เป็นความต้องการในระดับมากถึงปานกลาง ซึ่งบริการส่วนใหญ่เป็นที่ต้องการในระดับปานกลาง กล่าวคือ นักวิชาการประมงต้องการบริการสารนิเทศในระดับความต้องการปานกลางถึง ๑๖ ประเภท ได้แก่ บริการข่าวสารทันสมัย, บริการสืบค้นขอสนเทศ

ด้วยคอมพิวเตอร์, บริการจัดหาเอกสารที่ต้องการใช้ด่วน, บริการรวบรวมบรรณานุกรม เฉพาะ -
เรื่อง, บริการแนะนำการใช้ศูนย์สนเทศการประมงแห่งประเทศไทย, บริการถ่ายเอกสาร,
บริการหน้าสารบัญวารสารใหม่ประจำเดือน, บริการจัดหาเอกสารตามคำแนะนำของผู้ใช้,
บริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้า, บริการยืมวัสดุไม่ตีพิมพ์, บริการจัดทำสารสังเขป,
บริการจัดทำตรรกนิวารสาร, บริการยืมระหว่างห้องสมุด, บริการที่นั่งอ่าน, บริการข้อเสนอเทศเลือกสรร
เพื่อเผยแพร่, และบริการแปล ส่วนความต้องการบริการสารนิเทศในระดับมากมีเพียง ๒ ประเภทคือ
บริการยืม และบริการรายชื้อสิ่งพิมพ์ใหม่ประจำเดือน

ความคิดเห็นจากนักวิชาการประมงร้อยละ ๒๗.๓๖ (๔๐ คน) เกี่ยวกับความต้องการ
ทรัพยากรและบริการสารนิเทศโดยสรุป เรียงตามลำดับความต้องการจากมากไปน้อยดังนี้

๑. ศูนย์สนเทศการประมงแห่งประเทศไทยควรประชาสัมพันธ์บทบาทของตนให้มากขึ้น เพราะ
นักวิชาการประมงส่วนใหญ่ไม่รู้จักศูนย์สนเทศการประมงฯ ไม่ทราบที่ตั้งตลอดจนบริการและ
วิธีการที่ผู้ใช้จะติดต่อขอใช้บริการ จึงควรมีการประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่รู้จักกันโดยแพร่หลาย
ในแวดวงประมง
๒. ควรรวบรวมสิ่งพิมพ์ทางการประมงจากต่างประเทศ โดยเฉพาะสิ่งพิมพ์ประเภทวารสารให้มาก
๓. ควรรวบรวมสิ่งพิมพ์ทางการประมงให้ครอบคลุมทุกสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับเรื่องประมง
๔. ควรจัดบริการต่าง ๆ ให้เป็นไปอย่างรวดเร็วมีประสิทธิภาพ เพื่อผู้ใช้จะได้ไม่ต้องเสียเวลา
ในการรอคอยนาน
๕. ควรมีสำเนาสิ่งพิมพ์ในแต่ละรายชื้อมากกว่า ๑ สำเนา เพื่อให้เพียงพอกับความต้องการของผู้ใช้
๖. ควรมีการสอบถามความคิดเห็นของผู้ใช้เกี่ยวกับการจัดหาสิ่งพิมพ์ทางการประมงในแต่ละครั้งว่า
ผู้ใช้ต้องการอะไร เพื่อให้การจัดหาสิ่งพิมพ์ตรงกับความต้องการของผู้ใช้
๗. ผู้ให้บริการควรมีอัธยาศัยดี บริการด้วยความเต็มใจและรวดเร็ว
๘. ควรมีการให้บริการนอกเวลาราชการเพื่อผู้ใช้จะได้มีโอกาสไปใช้บริการได้โดยไม่เสียเวลา
ปฏิบัติราชการ

๘. ควรมีบริการติดต่อขอถ่ายเอกสารจากต่างประเทศ ตามความต้องการของผู้ใช้
๑๐. ควรมีบริการถ่ายเอกสารภายในบริเวณที่ทำการในราคาถูก เนื่องจากนักวิชาการประมงส่วนใหญ่ไม่มีเวลา จึงต้องการอ่านสิ่งพิมพ์ เมื่อมีเวลาว่าง โดยใช้วิธีการถ่ายเอกสารสิ่งพิมพ์ที่ตนต้องการแทนการอ่านในห้องสมุด การให้บริการนี้จะช่วยอำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้มากยิ่งขึ้น
๑๑. ควรคำนึงถึงผู้ใช้ที่อยู่ต่างจังหวัดตามสถานีประมงต่าง ๆ โดยการให้บริการเป็นกรณีพิเศษ เนื่องจากความไม่สะดวกด้านระยะทางที่อยู่ห่างไกล
๑๒. ควรแยกที่ทำการของศูนย์สนเทศการประมงฯ ออกจากสถาบันประมงน้ำจืดแห่งชาติ เพื่อการดำเนินงานอย่างคล่องตัว และมีประสิทธิภาพของทั้ง ๒ แห่ง
๑๓. ควรมีบริการช่วยผู้ใช้ค้นสิ่งพิมพ์ที่ต้องการ

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย นักวิชาการประมงประมาณ ๓ ใน ๔ มีอายุการรับราชการในตำแหน่งนักวิชาการประมงไม่เกิน ๑๑ ปี กล่าวคืออยู่ในช่วง ๐-๑๐ ปี โดยปกติใช้ข้อสนเทศทางการประมงจากที่ต่าง ๆ มากกว่า ๑ แห่ง ซึ่งนักวิชาการจำนวนมากถึง ๓ ใน ๔ ของผู้ตอบแบบสอบถามใช้ข้อสนเทศจากหนังสือและเอกสารภายในหน่วยงานของตนหรือที่ยืมจากเพื่อนร่วมงาน รายงานและเอกสารจากการประชุมที่นักวิชาการไปเข้าร่วมประชุม และเอกสารส่วนตัว ซึ่งสังเกตได้ว่าเป็นข้อสนเทศที่อยู่ใกล้ผู้ใช้ โดยผู้ใช้สามารถใช้ข้อสนเทศได้สะดวกรวดเร็ว

การค้นคว้าข้อมูลจากห้องสมุดเป็นอันดับรองลงไป เมื่อเปรียบเทียบกับการใช้เอกสารส่วนตัว เป็นเพราะผู้ใช้ไม่ต้องเสียเวลาไปค้นคว้าเอกสารในห้องสมุด และอาจเป็นเพราะนักวิชาการประมงมีอายุการทำงานน้อย ยังไม่มีความจำเป็นต่อการค้นคว้าข้อมูลที่ละเอียดลึกซึ้ง ดังผลงานวิจัยของนลินี วงศ์ณะชัย เรื่อง ความต้องการใช้บริการห้องสมุดของข้าราชการ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ที่สำรวจพบว่าข้าราชการในสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติที่มีอายุการทำงานน้อยกว่า ๖ ปีไม่เคยใช้ห้องสมุดสำนักงานฯ นอกจากนี้ปัญหาที่นักวิชาการประสบคือ ไม่มีสิ่งพิมพ์ที่ต้องการหรือมีอยู่น้อยในห้องสมุด ก็เป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้นักวิชาการไม่ค่อยไปใช้ห้องสมุด

ในจำนวนห้องสมุดที่นักวิชาการประมงไปใช้บริการ ปรากฏว่า ห้องสมุดสถาบันประมงน้ำจืดแห่งชาติ เป็นห้องสมุดที่ผู้ตอบแบบสอบถามไปใช้มากที่สุด ซึ่งเป็นผลที่สอดคล้องกับความเหมาะสมในการจัดตั้งศูนย์สนเทศการประมงแห่งประเทศไทยที่สภวบันประมงน้ำจืดแห่งชาตินี้ เพราะตั้งอยู่ในบริเวณมหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์ บางเขน และหน่วยงานส่วนใหญ่ของกรมประมงก็ตั้งอยู่ในบริเวณใกล้เคียงกันนี้ คือที่บางเขนและราชดำเนินซึ่งระยะทางจากหน่วยงานส่วนใหญ่ของกรมประมงกับห้องสมุดสถาบันประมงน้ำจืดแห่งชาติไม่ไกลกันนัก เมื่อเทียบกับห้องสมุดอีก ๒ แห่งของกรมประมงคือ ห้องสมุดกองประมงทะเลและห้องสมุดศูนย์ชีววิทยาทางทะเลจังหวัดภูเก็ต นอกจากนี้ห้องสมุดสถาบันฯ ยังมีความพร้อมด้านทรัพยากรสารนิเทศที่มีอยู่จำนวนมากอีกด้วย

นักวิชาการประมงส่วนใหญ่ใช้ข้อสนเทศทางการประมงนาน ๆ ครั้ง ส่วนผู้ที่ใช้ทุก ๆ วันมีจำนวนน้อยที่สุด ซึ่งอาจเป็น เพราะนักวิชาการประมงส่วนใหญ่ต้องเดินทางไปปฏิบัติราชการต่างจังหวัดบ่อย ๆ ทำให้ไม่มีเวลาค้นคว้าหาข้อมูลเพิ่มพูนความรู้ให้กับตนเอง แต่จะใช้ข้อสนเทศเฉพาะ เมื่อทำวิจัยหรือเขียนรายงาน ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่าวัตถุประสงค์ในการใช้ข้อสนเทศทางการประมงเพื่อประกอบการค้นคว้า วิจัย และการเขียนรายงาน เป็นวัตถุประสงค์ใหญ่ของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งตรงกับลักษณะงานของนักวิชาการประมงที่ต้องรับผิดชอบงานสำรวจวิจัยต่าง ๆ ทางการประมง

สิ่งพิมพ์ที่ทันสมัยเป็นปัจจัยหนึ่งที่กระตุ้นการใช้ข้อสนเทศการประมงของนักวิชาการประมง เพราะจากการวิจัยพบว่า นักวิชาการประมงใช้สิ่งพิมพ์ที่ตีพิมพ์ออกมาแล้ว ๐-๕ ปีมากที่สุด รองลงไปเป็นสิ่งพิมพ์ที่มีอายุ ๖-๑๐ ปี ซึ่งใช้กันในระดับปานกลาง แต่ถ้าเป็นสิ่งพิมพ์เก่า ๆ ที่มีอายุตั้งแต่ ๑๑ ปีขึ้นไปจะเป็นที่ใช้กันน้อย ซึ่งอาจเป็น เพราะศาสตร์ทางด้านประมง เป็นสาขาหนึ่งของการเกษตรที่ต้องการพัฒนาให้ทันกับวิวัฒนาการด้านต่าง ๆ มีการค้นพบสิ่งใหม่ ๆ การค้นคว้าวิจัย เพื่อปรับปรุงการประมงที่เป็นอยู่ให้ดียิ่งขึ้น ข้อมูลที่ทันสมัยจึงเป็นสิ่งที่นักวิชาการพึงใช้กันมาก

นอกจากนั้น ภาษาของสิ่งพิมพ์ก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งในการใช้ข้อสนเทศของนักวิชาการประมง โดยทั่วไปแล้วนักวิชาการประมงใช้สิ่งพิมพ์ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยใช้ภาษาไทยมากกว่าภาษาอังกฤษ ซึ่งอาจเป็น เพราะสิ่งพิมพ์ทางการประมงจากต่างประเทศมีไม่เพียงพอตักที่นักวิชาการประมง

ได้แสดงความคิดเห็นไว้ในส่วนของคำถามปลายเปิดในแบบสอบถามว่าต้องการสิ่งพิมพ์จากต่างประเทศให้มีเพิ่มขึ้นให้เพียงพอต่อความต้องการของผู้ใช้

ปัญหาสำคัญในการใช้ห้องสมุดทางวารสารที่นักวิชาการประมงประสบมากที่สุดคือ สิ่งพิมพ์ทางวารสารที่ต้องการมีจำนวนน้อย และปัญหาเรื่องไม่มีสิ่งพิมพ์ที่ต้องการ เช่นเดียวกับ ผลงานวิจัยของนวลลออ ไชยมงคล ที่พบว่า อาจารย์คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ประสบปัญหาในการใช้ทรัพยากรห้องสมุดคือ หนังสือที่ต้องค้นคว้าไม่มีในห้องสมุด และหนังสือที่ต้องการ ค้นคว้ามิน้อยฉบับ

ในด้านการใช้ทรัพยากรวารสารนิเทศ จากการสำรวจพบว่า นักวิชาการประมงใช้วารสาร - วิชาการ, รายงานการสำรวจ วิจัย, หนังสือ, รายงานประจำปี, รายงานการประชุม, และ วารสารนิเทศสารทั่วไป มากกว่าสิ่งพิมพ์ประเภทอื่นในระดับการใช้ปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะ งานของนักวิชาการประมงที่เกี่ยวข้องกับงานวิชาการและงานวิจัย ข้อมูลจากรายงานและวารสาร มักเป็นข้อมูลทันสมัยและมี เนื้อหาเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ปัจจุบันซึ่งนักวิชาการต้องการใช้อ้างอิงและ ประกอบการค้นคว้า วิจัย และนักวิชาการส่วนใหญ่มีสิ่งพิมพ์ประเภทรายงานที่ได้รับจากหน่วยงานของตนเองไว้เป็น เอกสารส่วนตัวด้วย นอกจากนี้นักวิชาการส่วนใหญ่มักยังบอกรับวารสารที่เกี่ยวกับการประมง ซึ่งสะดวกต่อการใช้ห้องสมุด ดังผลการวิจัยด้านแหล่งข้อมูลของนักวิชาการประมงส่วนใหญ่ที่ใช้คือ สิ่งพิมพ์และ เอกสารภายในหน่วยงาน จากการประชุมและ เอกสารส่วนตัว

ทรัพยากรวารสารนิเทศที่นักวิชาการประมงใช้กันน้อยคือ สารสังเขป, วิทยานิพนธ์, พจนานุกรม, หนังสือรายปี, หนังสือพิมพ์, จุลสาร, ดรรชนี, บรรณานุกรม, สไลด์, สารานุกรม, นามานุกรม, และ เทปบันทึกภาพ ซึ่งอาจเป็น เพราะสิ่งพิมพ์ดังกล่าวส่วนใหญ่เป็นหนังสืออ้างอิงและให้บริการในห้องสมุด นักวิชาการประมงส่วนใหญ่ไม่มีไว้เป็นส่วนตัว และจากผลการวิจัยที่พบว่านักวิชาการประมง ไม่ได้ไปใช้ห้องสมุดบ่อยนัก จึงทำให้ไม่ค่อยได้ใช้สิ่งพิมพ์ดังกล่าว ทรัพยากรวารสารนิเทศที่นักวิชาการประมงไม่เคยใช้เลย ได้แก่ ไมโครฟิล์ม และไมโครฟิช เพราะห้องสมุดในสังกัดกรมประมงเองไม่มีทั้ง ไมโครฟิล์มและไมโครฟิช จึงทำให้นักวิชาการประมงไม่มีโอกาสและไม่คุ้นเคยกับการใช้ทรัพยากร ทั้ง ๒ ประเภท

เมื่อเปรียบเทียบกับความต้องการทรัพยากรสารสนเทศแล้ว จะเห็นได้ว่านักวิชาการมีความต้องการทรัพยากรสารสนเทศทุกประเภทในระดับมากกว่าการใช้ทรัพยากรสารสนเทศโดยสัมพันธ์กัน กล่าวคือสิ่งพิมพ์ส่วนใหญ่ที่นักวิชาการใช้ในระดับปานกลางเป็นสิ่งพิมพ์ที่นักวิชาการต้องการในระดับมาก ได้แก่ รายงานการประชุม, รายงานการสำรวจวิจัย, หนังสือ, และวารสารวิชาการ ส่วนทรัพยากรสารสนเทศที่นักวิชาการใช้ในระดับน้อยทุกประเภทก็เป็นสิ่งที่นักวิชาการต้องการในระดับปานกลาง ซึ่งได้แก่ สารระสังเขป, วิทยานิพนธ์, พจนานุกรม, หนังสือรายปี, หนังสือพิมพ์, จุลสาร, ดรรชนี, บรรณานุกรม, สไลด์, สารานุกรม, และนามานุกรม สิ่งที่นักวิชาการประมงไม่เคยใช้เลย คือ ไมโครฟิล์ม และไมโครฟิชก็เป็นสิ่งที่นักวิชาการประมงต้องการในระดับน้อย ซึ่งจากการเปรียบเทียบนี้จะสังเกตเห็นว่าทรัพยากรสารสนเทศประเภทที่นักวิชาการประมงใช้และต้องการมากกว่าประเภทอื่นนั้นเป็นสิ่งพิมพ์ประเภทที่สอดคล้องกับลักษณะงานของนักวิชาการที่ต้องเกี่ยวข้องกับงานค้นคว้า วิจัย

การเปรียบเทียบระดับนำหน้าการใช้และความต้องการทรัพยากรสารสนเทศของนักวิชาการประมงในรูปของตาราง ได้นำเสนอไว้ในตารางที่ ๑๔

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ ๑๔ การเปรียบเทียบระดับน้ำหนักการใช้และความต้องการทรัพยากร
สารนิเทศทางการประมง

ประเภทของทรัพยากรสารนิเทศ	ระดับน้ำหนัก	
	การใช้ทรัพยากรสารนิเทศ	ความต้องการทรัพยากรสารนิเทศ
รายงานประจำปีของหน่วยงานกรมประมง	ปานกลาง	ปานกลาง
รายงานการสำรวจ ค้นคว้า วิจัย	ปานกลาง	มาก
รายงานการประชุม	ปานกลาง	มาก
หนังสือค่านประมง	ปานกลาง	มาก
พจนานุกรม	น้อย	ปานกลาง
สารานุกรม	น้อย	ปานกลาง
ครุขันธ์	น้อย	ปานกลาง
สาระสังเขป	น้อย	ปานกลาง
บรรณานุกรม	น้อย	ปานกลาง
หนังสือรายปี	น้อย	ปานกลาง
นามานุกรม	น้อย	ปานกลาง
วิทยานิพนธ์	น้อย	ปานกลาง
วารสารวิชาการ	ปานกลาง	มาก
วารสารและนิตยสารทั่วไป	ปานกลาง	ปานกลาง
จุลสาร	น้อย	ปานกลาง
หนังสือพิมพ์	น้อย	ปานกลาง
ไมโครฟิล์ม	ไม่เคยใช้	น้อย
ไมโครฟิช	ไม่เคยใช้	น้อย
สไลด์	น้อย	ปานกลาง
เทปบันทึกภาพ	น้อย	ปานกลาง

ในการใช้บริการสารนิเทศจากห้องสมุดต่าง ๆ ทางการประชุม ปรากฏว่า บริการสารนิเทศที่นักวิชาการประชุมใช้มากกว่าบริการอื่น เป็นการใช้ในระดับหน้าปกปานกลาง ได้แก่ บริการอ่าน บริการยืม และบริการถ่ายเอกสาร ซึ่งถือว่าเป็นบริการปกติที่ห้องสมุดส่วนใหญ่จัดบริการให้ไว้ และผู้ใช้ห้องสมุดส่วนใหญ่ก็มักใช้บริการดังกล่าว เช่นเดียวกับผู้ใช้ห้องสมุดสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติที่ใช้บริการยืมและบริการอ่านในห้องสมุดสูงกว่าบริการอื่น จากผลงานวิจัยของนลินี วงศ์ณะชัย เรื่อง ความต้องการใช้บริการห้องสมุดของข้าราชการสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

บริการส่วนใหญ่ที่นักวิชาการประชุมใช้เป็นการใช้ในระดับน้อยซึ่งมีถึง ๔ ประเภท ได้แก่ บริการรายชื่อสิ่งพิมพ์ใหม่ประจำเดือน, บริการแนะนำการใช้ห้องสมุด, บริการจัดทำบรรณนิวารสาร, บริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้า, บริการจัดทำสารระสังเขป, บริการข่าวสารทันสมัย, บริการจัดหาเอกสารตามคำแนะนำของผู้ใช้, บริการรวบรวมบรรณานุกรมและบริการข้อสนเทศเลือกสารเพื่อเผยแพร่ ส่วนบริการที่นักวิชาการประชุมไม่เคยใช้เลยได้แก่ บริการจองหนังสือ, บริการยืมระหว่างห้องสมุด, และบริการแปล ซึ่งอาจเป็น เพราะนักวิชาการประชุมส่วนใหญ่ต้องการใช้ข้อมูลอย่างรวดเร็ว ไม่อาจรอเพื่อใช้บริการที่ต้องใช้เวลานานในการให้บริการ และอาจเป็น เพราะนักวิชาการประชุมส่วนใหญ่ไม่ทราบว่าห้องสมุดมีบริการอะไรอื่นอีกบ้าง นอกเหนือจากบริการที่นักวิชาการใช้ตามปกติ ซึ่งใช้ในระดัปกปานกลาง

เมื่อเปรียบเทียบกับความต้องการบริการสารนิเทศ ปรากฏว่าบริการส่วนใหญ่เป็นที่ต้องการในระดับปานกลางซึ่งมีถึง ๑๖ ประเภทได้แก่ บริการข่าวสารทันสมัย, บริการสืบค้นข้อสนเทศด้วยคอมพิวเตอร์, บริการจัดหาเอกสารที่ต้องการใช้ด่วน โดยจัดส่งให้ถึงมือผู้ใช้ทางไปรษณีย์, บริการรวบรวมบรรณานุกรมเฉพาะเรื่อง, บริการแนะนำการใช้ศูนย์สนเทศการประชุมแห่งประเทศไทย โดยให้จัดทำเอกสารแนะนำแก่ผู้ใช้, บริการถ่ายเอกสาร, บริการหน้าสารบัญวารสารใหม่ประจำเดือน โดยส่งไปยังหน่วยงานของกรมประชุม, บริการจัดหาเอกสารตามคำแนะนำของผู้ใช้, บริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้า, บริการยืมวัสดุไม่ตีพิมพ์, บริการจัดทำสารระสังเขป, บริการจัดทำบรรณนิวารสาร, บริการยืมระหว่างห้องสมุด, บริการที่นึ่งอ่าน, บริการข้อสนเทศเลือกสรรเพื่อเผยแพร่, และบริการแปล บริการต่าง ๆ เหล่านี้ส่วนใหญ่เป็นบริการที่โดยปกติแล้วนักวิชาการใช้กันในระดับน้อย

ส่วนบริการที่นักวิชาการต้องการในระดับมากมีเพียง ๒ ประเภทคือ บริการรายซื้อสิ่งพิมพ์ใหม่ - ประจำเดือน และบริการยืม ซึ่งเป็นบริการที่สามารถอำนวยความสะดวกให้แก่นักวิชาการประมขมาก เนื่องจากผู้ใช้ไม่มีเวลาพอที่จะอยู่ในห้องสมุดได้นาน ๆ หรือไม่มีเวลาไปใช้บริการห้องสมุดได้บ่อย ๆ บริการยืมสิ่งพิมพ์ช่วยให้ผู้ใช้ นำสิ่งพิมพ์ไปอ่าน เมื่อมีเวลาว่าง และบริการรายซื้อสิ่งพิมพ์ใหม่ประจำเดือน ช่วยให้ผู้ใช้ตรวจสอบในสิ่งที่ตนต้องการได้โดยไม่ต้องเสียเวลาเดินทางมาที่ห้องสมุด

จากการเปรียบเทียบการใช้และความต้องการบริการสารนิเทศดังกล่าว จะเห็นได้ว่าการใช้และความต้องการบริการสารนิเทศมีความสัมพันธ์กัน เช่นเดียวกับการใช้และความต้องการทรัพยากรสารนิเทศ กล่าวคือ บริการส่วนใหญ่ที่นักวิชาการประมขใช้ในระดัปานกลางเป็นบริการที่นักวิชาการต้องการในระดับมาก และบริการส่วนใหญ่ที่นักวิชาการใช้ในระดับน้อยเป็นบริการที่นักวิชาการต้องการในระดัปานกลาง ดังรายละเอียดในตารางที่ ๑๔

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ ๑๔ การเปรียบเทียบระดับน้ำหนักการใช้และความต้องการบริการสารนิเทศ
ทางการประมง

ประเภทของบริการสารนิเทศ	ระดับน้ำหนัก	
	การใช้บริการสารนิเทศ	ความต้องการบริการสารนิเทศ
บริการที่นั่งอ่าน	ปานกลาง	ปานกลาง
บริการแนะนำการใช้ห้องสมุด	น้อย	ปานกลาง
บริการยืม	ปานกลาง	มาก
บริการยืมระหว่างห้องสมุด	ไม่เคยใช้	ปานกลาง
บริการถ่ายเอกสาร	ปานกลาง	ปานกลาง
บริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้า	น้อย	ปานกลาง
บริการข่าวสารทันสมัย	น้อย	ปานกลาง
บริการจัดหาเอกสารตามคำแนะนำของผู้ใช้	น้อย	ปานกลาง
บริการรายชื่อสิ่งพิมพ์ใหม่ประจำเดือน	น้อย	มาก
บริการจัดทำสารระสังเขป	น้อย	ปานกลาง
บริการจัดทำบรรณนิวารสาร	น้อย	ปานกลาง
บริการข้อสนเทศเลือกสรรเพื่อเผยแพร่	น้อย	ปานกลาง
บริการแปล	ไม่เคยใช้	ปานกลาง

ข้อจำกัดของการวิจัย การวิจัยนี้เป็นการสำรวจการใช้และความต้องการด้านทรัพยากรและบริการ
 สารนิเทศของนักวิชาการประมงที่มีต่อแหล่งสารนิเทศทางการประมงโดย
 ทั่วไป ฉะนั้นผลการวิจัยที่ได้จึงสะท้อนการใช้และความต้องการในเรื่อง
 ดังกล่าวโดยไม่เจาะจงแห่งใดแห่งหนึ่งโดยเฉพาะ

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยขอเสนอแนะแนวทางในการบริหารศูนย์สนเทศการประมงแห่งประเทศไทยดังนี้

ด้านทรัพยากรสารนิเทศ

ในการจัดสรรทรัพยากรสารนิเทศ ควรคำนึงถึงความต้องการของนักวิชาการประมง
 ที่สอดคล้องกับการใช้ทรัพยากรสารนิเทศ นั่นคือ ทรัพยากรประเภทใดที่ระดับความต้องการมีมากกว่า
 การใช้เป็นสิ่งที่ศูนย์สนเทศฯ ควรให้ความสำคัญและจัดหาไว้เป็นอันดับแรก ส่วนประเภทที่ระดับความ
 ต้องการเท่ากับระดับการใช้ เป็นสิ่งที่อยู่ในดุลยพินิจของผู้บริหารและความพร้อมของศูนย์สนเทศฯ
 ที่จะจัดหาไว้เพื่อสนองความต้องการของผู้ใช้

สิ่งพิมพ์ที่ศูนย์สนเทศฯ ควรจัดหาไว้เป็นอันดับแรก เพราะเป็นสิ่งพิมพ์ที่นักวิชาการประมง
 ต้องการในระดับมาก ใช้ในระดับปานกลางได้แก่ รายงานการสำรวจ วิจัย, รายงานการประชุม,
 หนังสือประมง, และวารสารวิชาการ

ประเภทที่ศูนย์สนเทศฯ ควรจัดหาไว้เป็นอันดับต่อไป จากผลการวิจัยที่ว่านักวิชาการใช้
 ระดับน้อย แต่ต้องการในระดับปานกลาง ได้แก่ พจนานุกรม, สารานุกรม, ดรรชนี, สารระสังเขป,
 บรรณานุกรม, หนังสือรายปี, นามานุกรม, วิทยานิพนธ์, จุลสาร, หนังสือพิมพ์, สไลด์, และเทป
 บันทึกภาพ

ประเภทที่นักวิชาการไม่เคยใช้ แต่ก็ต้องการในระดับน้อยได้แก่ ไมโครฟิล์ม และไมโครฟิช
 ส่วนที่ระดับน้ำหนักการใช้และความต้องการเท่ากันคือ อยู่ในระดับปานกลางได้แก่ รายงานประจำปี
 และวารสารนิตยสารทั่วไป

ด้านบริการสารนิเทศ

ในการจัดบริการสารนิเทศตามความต้องการของผู้ใช้ คงใช้วิธีการเกี่ยวกับการจัดหาทรัพยากรสารนิเทศ นั่นคือ บริการที่ระดับความต้องการมีมากกว่าระดับการใช้ เป็นบริการที่ศูนย์สนทนา ควรให้ความสำคัญและจัดให้เป็นอันดับแรก รวมทั้งบริการที่ห้องสมุดทางการประมงไม่มีบริการให้ แต่นักวิชาการประมงต้องการในระดับปานกลาง

บริการที่ศูนย์สนทนา ควรจัดเพื่อสนองความต้องการผู้ใช้ตามลำดับความสำคัญจากมากไป น้อยคือ

๑. บริการยืม ซึ่งนักวิชาการต้องการมาก ใช้ปานกลาง และบริการรายชื่อสิ่งพิมพ์ใหม่ ประจำเดือน ซึ่งนักวิชาการต้องการมาก แต่ใช้ในระดับน้อย

๒. บริการแนะนำการใช้ศูนย์สนทนา, บริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้า, บริการข่าวสารทันสมัย, บริการจัดหาเอกสารตามคำแนะนำของผู้ใช้, บริการจัดทำสารระสังเขป, บริการจัดทำบรรณนิวารสาร, บริการข้อสนเทศเลือกสรรเพื่อเผยแพร่ ซึ่งเป็นบริการที่ต้องการในระดับปานกลาง แม้ว่าโดยปกติจะใช้น้อย รวมทั้งบริการแปลและบริการยืมระหว่างห้องสมุด ซึ่งนักวิชาการประมงไม่เคยใช้ แต่ก็ต้องการในระดับปานกลาง

๓. บริการที่นั่งอ่าน และบริการถ่ายเอกสาร ซึ่งเป็นบริการที่ระดับการใช้และความต้องการเท่ากันคือ ปานกลาง รวมทั้งบริการที่ห้องสมุดทางการประมงไม่มี แต่นักวิชาการต้องการให้จัดขึ้น โดยมีความต้องการระดับปานกลาง ได้แก่ บริการสืบค้นข้อสนเทศด้วยคอมพิวเตอร์, บริการจัดหาเอกสารที่ต้องการใช้ด่วน โดยจัดส่งทางไปรษณีย์, บริการรวบรวมบรรณานุกรม เฉพาะเรื่อง, บริการหน้าสารบัญวารสารใหม่ประจำเดือน โดยส่งไปยังหน่วยงานของกรมประมง, บริการยืมวัสดุไม่ดีพิมพ์ เพื่อการใช้ประโยชน์ในหน่วยงานของกรมประมงและที่เกี่ยวข้อง

แนวทางการวิจัยในอนาคต

การวิจัยทางด้านข้อสนเทศทางการประมงที่สำคัญและน่าสนใจต่อการทำวิจัยต่อไปคือ การสำรวจแหล่งกำเนิดข้อสนเทศทางการประมงในแง่ของการสร้างข้อสนเทศ จนถึงการทำกระจายข้อสนเทศให้ถึงตัวผู้ใช้ทั้งระดับผู้บริหาร นักวิชาการ และชาวประมง